

Emilia Kuczma

Cyber-dane osobowe jako dane osobowe nowej generacji

Rozwój technologii, a zwłaszcza Internetu, tworzy nowe i znacznie większe niż dotychczas możliwości w zakresie przetwarzania danych osobowych¹. W życie społeczne człowieka wkraczają sieci komputerowe, coraz łatwiej i szybciej można zweryfikować tożsamość drugiego człowieka oraz dotrzeć do konkretnych informacji o sobie lub o innych osobach fizycznych, zarówno to na potrzeby stosunku pracy, celów handlowych, medycznych, jak i marketingowych². W związku z upowszechnieniem i rozwojem nowych technologii prężnie kształtuje się – obok „tradycyjnych” danych osobowych – nowa kategoria danych, tj. dane elektroniczne, zwane też cyfrowymi danymi osobowymi lub danymi „swo-

---

¹ Internet jest największą siecią komputerową na świecie. Jest rozległą siecią rozproszoną, gdyż łączy ze sobą wiele często znajdujących się w znacznej odległości od siebie systemów komputerowych (łączy około 30 mln serwerów znajdujących się w różnych punktach na kuli ziemskiej) i nie można w niej wyróżnić komputera centralnego czy też ośrodka zarządzającego. Internet jest siecią, która może działać nawet w sytuacji odłączenia od niej znacznej części serwerów, a każdy jej fragment jest zdolny do samodzielnego działania. Jest to globalne i ponadkrajowe medium komunikowania się i przekazu informacji, umożliwiające kontakt za pośrednictwem poczty elektronicznej, grup dyskusyjnych, forów i dające możliwość kopiowania programów, prowadzenia reklamy, dokonywania zakupów czy transakcji bankowych. Zob. J. Petzel, *Informatyka prawnicza. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 1999, s. 291–295.

² Przy pomocy specjalnych programów, tzw. *packet sniffers*, wyszukiwane mogą być przepływające w sieci dane określonego rodzaju, np. wybierane według słów kluczowych lub według danych o karcie kredytowej, a tak uzyskane informacje można wykorzystywać w dowolnym celu prywatnym, do dalszych ingerencji czy też nawet przestępstw gospodarczych.

istymi”³. Z nowo wyodrębniającymi się danymi wiąże się sporo wątpliwości co do uznania ich za dane osobowe (jak proces ich przetwarzania, gromadzenia czy rejestracji zbiorów zawierających ten rodzaj danych), ale i co do prawnego wykorzystywania tych danych w Internecie. Komplikacje powoduje również brak jednolitego aktu prawnego (obecnie istnieje szereg ustaw, które wprowadzają różny poziom ochrony i nie zawsze są adekwatne w czasie odnośnie do aktualnej rzeczywistości), który kompleksowo regulowałby prawo właściwe dla procesów przetwarzania danych osobowych w sieci Internet.

Warto zatem przedstawić status prawny informacji zbieranych i wykorzystywanych przy okazji korzystania przez użytkowników z sieci Internet, a które to informacje potencjalnie mogą mieć charakter danych osobowych.

Należy zdawać sobie sprawę, że termin „dane osobowe” zdążył już zakorzenić się w terminologii prawniczej. „Dane osobowe” stały się słowem kluczowym w obrocie prawnym, jeśli mówimy o ochronie danych osobowych i wszystkich towarzyszących jej procedurach. Pojęcie „danych osobowych” jest kluczowym pojęciem także w zakresie prawnej ochrony danych osobowych, nie tylko w odniesieniu do tradycyjnego procesu przetwarzania danych, ale także w przypadku wykorzystania sieci Internet i to zarówno w odniesieniu do krajowych regulacji z zakresu danych osobowych, jak i do wszystkich innych aktów prawnych o zasięgu ponadnarodowym. Punktem wyjścia jest ustalenie, czy charakter informacji, którymi się dysponuje, spełnia przesłanki danych osobowych i czy niesie za sobą konieczność stosowania przepisów o ochronie danych osobowych.

W prawie międzynarodowym i w prawie wewnętrznym wielu państw już w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku zdefiniowano pojęcie „dane osobowe”. W obowiązującej jeszcze do dnia 25 maja 2018 r. unijnej dyrektywie 95/46/WE⁴ pojęcie danych osobowych zostało określone stosunkowo szeroko. Dane osobowe (*personal data*), na mocy art. 2 lit. a dyrektywy 95/46/WE, oznaczają wszelkie informacje odnoszące się do zidentyfikowanej lub możliwej do ziden-

---

³ J. Barta, R. Markiewicz, *Internet a prawo*, Kraków 1999, s. 27.

⁴ Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych z dnia 24 października 1995 r., Dz. Urz. L Nr 281 z 23 listopada 1995 r., s. 31 i n. (w skrócie: dyrektywa 95/46/WE). Dyrektywa wyznaczyła zasady ochrony podstawowych praw i wolności osób fizycznych, a w szczególności ich prawa do prywatności w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych. Powstała w celu wyeliminowania przeszkód dla swobodnego przepływu danych pomiędzy krajami członkowskimi bez równoczesnego zmniejszania ich ochrony, a także zabezpieczenia jednolitego i minimalnego poziomu ochrony prywatności osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych zawartych w zbiorach danych. Z uwagi na miejsce w hierarchii aktów prawnych dyrektywa jest kierowana wyłącznie do państw członkowskich i nie wynikają z niej żadne prawa ani obowiązki dla osób fizycznych.

tyfikowania osoby fizycznej („osoby, której dane dotyczą”), zaś osoba możliwa do zidentyfikowania to osoba, której tożsamość można ustalić bezpośrednio lub pośrednio, szczególnie poprzez powołanie się na numer identyfikacyjny bądź jeden lub kilka szczególnych czynników określających jej fizyczną, fizjologiczną, umysłową, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość. Na gruncie dyrektywy informacją o charakterze osobowym może być każda informacja dotycząca konkretnej osoby, którą można zidentyfikować, a informacja ma charakter osobowy, dopóki możliwe jest ustalenie tożsamości osoby⁵. W dyrektywie w stosunku do osoby fizycznej pojawia się określenie „identyfikowalna”, co pozwala dodatkowo na sprecyzowanie jednostki poprzez powołanie się na numer identyfikacyjny czy jeden lub wiele specyficznych elementów właściwych dla tożsamości określonej osoby.

W polskim systemie prawnym kompleksowe pojęcie danych osobowych zostało uregulowane w art. 6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych⁶. Początkowo za dane osobowe uważano „każdą informację dotyczącą osoby fizycznej, pozwalającą na określenie tożsamości tej osoby”⁷, jednak w ramach takiego ujęcia definicji za dane osobowe uznawało się tylko tzw. dane identyfikacyjne⁸. Było to jednak zbyt wąskie określenie, wielokrotnie krytykowane w doktrynie, gdyż przede wszystkim nie było zgodne z prawem wspólnotowym i wytycznymi dyrektywy 95/46/WE. Postulowano szerokie rozumienie tego określenia (wprowadzone następnie nowelizacją u.o.d.o. z lat 2001 i 2004) obejmujące wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej i wskazywano, iż za dane osobowe powinny zostać uznane wszelkie informacje, jeżeli tylko możliwe jest ich odniesienie do konkretnej osoby.

W niedalekiej przyszłości wraz z unijną reformą przepisów o ochronie danych osobowych – od 25 maja 2018 r. przestanie obowiązywać dyrektywa 95/46/WE, a wejdzie w życie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu

⁵ A. Mednis, *U nas i gdzie indziej*, „Rzeczpospolita” z dnia 21 stycznia 1995 r.

⁶ Dz. U. Nr 133, poz. 883.

⁷ Treść art. 6 u.o.d.o sprzed nowelizacji w 2001 r. tj. przed wejściem w życie ustawy z dnia 25 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy o ochronie danych osobowych (Dz. U. Nr 100, poz. 1087).

⁸ W oparciu o pierwotne brzmienie pojęcia „dane osobowe” Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 17 listopada 2000 r., II SA 1860/00, uznał, że przedmiotem ochrony ustawy „nie są wszystkie dane o osobach fizycznych, lecz jedynie tzw. dane identyfikujące, a więc imię, nazwisko, adres, PESEL, NIP itp.”.

takich danych (w skrócie: RODO)⁹. Z uwagi na bezpośrednie stosowanie rozporządzenia nie będzie potrzeby wydawania aktów prawnych wdrażających je do porządku krajowego, a na poziomie regulacji krajowych pozostanie jedynie wprowadzenie regulacji w tych obszarach, które nie zostały objęte zakresem RODO (np. proceduralne i ustrojowe, dotyczące chociażby pozycji prawnej organu nadzorczego – art. 54 RODO), co niesie np. konieczność zmiany obowiązującej obecnie ustawy o ochronie danych osobowych.

RODO w art. 4 dokonało znaczącej redefinicji pojęcia „danych osobowych” jak miało to miejsce na gruncie dyrektywy 95/46/WE. Dane osobowe to nadal informacje dotyczące osoby fizycznej zidentyfikowanej lub możliwej do identyfikacji, jednak RODO z uwagi na silny wpływ rozwoju nowych technologii doprecyzowało to pojęcie o wskazanie kolejnych kategorii danych, które nawet potencjalnie mogłyby identyfikować osobę, jak np. dane lokalizacyjne, adresy IP, identyfikatory internetowe czy dane dotyczące stanu zdrowia. Tak zatem do funkcjonującego dotychczas w obrocie pojęcia danych osobowych dołączyły jeszcze informacje związane z funkcjonowaniem nowych technologii czy sieci Internet, a więc te o charakterze cyfrowym czy elektronicznym.

Dane osobowe specyficzne dla Internetu to dane osobowe przetwarzane w obiegu otwartym (Internet), zamkniętym (Interanet) oraz w komputerach niepodłączonych do sieci, a także innych urządzeniach elektronicznych przetwarzających dane¹⁰. W tej kategorii danych mieszczą się dwie kategorie: tradycyjne dane przetwarzane cyfrowo oraz dane wirtualne.

Tradycyjne dane przetwarzane cyfrowo to dane elektroniczne, które jednocześnie stanowią dane osobowe i które mają swój odnośnik w rzeczywistości. Jest to np. wszelka elektroniczna dokumentacja: imię i nazwisko, numer telefonu, zdjęcie przetworzone cyfrowo czy cyfrowo przetworzone linie papierne, o ile prowadzą one do identyfikacji osoby fizycznej. Dane te będą przetwarzane w systemie informatycznym i mogą być przetwarzane zarówno *online* (np. przesyłanie danych w dokumentach czy przesyłanie zdjęć cyfrowych z wizerunkami konkretnych osób), jak i *offline* (np. posiadanie bazy z danymi osobowymi pacjentów, pracowników, klientów itp. w komputerze niepodłączonym do Internetu).

---

⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych (Dz. U. L 119/1, z dnia 4 maja 2016 r.), dostępne na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>, na dzień: 17.11.2017 r.

¹⁰ Zob. M. Brzozowska, *Ochrona danych osobowych w sieci*, Wrocław 2013, s. 30–31.

Druga kategoria danych to dane wirtualne, wśród których można wyróżnić dwie grupy.

Do pierwszej z nich zaliczyć należy dane wirtualne, które istnieją jedynie w cyberprzestrzeni, nie mając swojego odbicia w rzeczywistości, ale za ich pomocą jesteśmy w stanie zidentyfikować określoną osobę. Przykładem takich danych są sieciowe adresy IP, adres poczty elektronicznej *e-mail*, pliki *cookies*, adresy domeny internetowej czy adresy sieciowe URL (*Universal Resource Locator*, czyli jednolity lokalizator zasobów¹¹).

Druga grupę stanowią cyfrowe dane umieszczane w cyberprzestrzeni, jak np. zdjęcie cyfrowe umieszczone w portalu społecznościowym. Dane cyfrowe to kategoria danych osobowych w rozumieniu u.o.d.o, które są lub mogą być zapisane na nośniku elektronicznym i mogą być uporządkowane w pewnej określonej, wewnętrznej strukturze. Cyfrowe dane osobowe mają swoje odzwierciedlenie w rzeczywistości (np. zbiór danych cyfrowych, cyfrowe dane umieszczane w Internecie) i występują jedynie w sieci internetowej. Dane te mogą być przetwarzane zarówno w Internecie, jak i poza nim w sieciach zamkniętych.

Jeśli dane wirtualne spełniają przesłanki z art. 6 u.o.d.o, wówczas stanowią dane osobowe. Jest to jednoznaczne z obowiązkiem przestrzegania wszelkich wymogów ustawy, a także zapewnieniem wszelkich środków bezpieczeństwa względem tych danych, o których wspomina ustawa. Informacje należące do kategorii danych wirtualnych nie zawsze jednak będą danymi osobowymi, gdyż każdorazowo na podstawie indywidualnych warunków ocenić należy ilość nakładów (nadmierny czas, działania i koszty) koniecznych do zidentyfikowania określonej osoby na podstawie tych danych. Czasem adres *e-mail*, adres IP czy plik *cookies* w ogóle nie będzie identyfikował ani w sposób bezpośredni, ani pośredni osoby fizycznej, wówczas takie dane będą tylko danymi technicznymi, a nie będą na pewno stanowiły danych osobowych w rozumieniu ustawy o ochronie danych osobowych.

Warto chociaż pobieżnie przyjrzeć się konstrukcji śladów, które powszechnie pozostawia w sieci przeciętny użytkownik Internetu. Są to: adres sieciowy IP, adres *e-mail* oraz nazwa użytkownika tzw. *nick* lub *login*, czyli informacje, które mogą spełniać kryteria danych osobowych.

---

¹¹ Funkcją adresu sieciowego URL jest identyfikowanie w sieci poszczególnych zasobów informacyjnych znajdujących się na serwerach. Zasoby te zwykle są tworzone przez użytkowników Internetu w postaci stron WWW, a ich charakter może być różny. Może to być krótka informacja personalna, informacja o firmie mieszcząca się na kilku stronach WWW lub też olbrzymia baza danych zawierająca informacje o charakterze prawnym – J. Petzel, *op. cit.*, s. 298.

Wątpliwości pojawiają się przy klasyfikacji adresu *e-mail* jako danych osobowych. By uzyskać jednoznaczną odpowiedź należy wskazać różne kategorie adresów poczty elektronicznej. Definicja adresu mailowego zawarta jest w ustawie z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną¹² i zgodnie z treścią art. 2 pkt 1 adres elektroniczny jest to oznaczenie systemu teleinformatycznego umożliwiające porozumiewanie się za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej. Poczty elektroniczną trzeba więc na gruncie tej ustawy traktować jako środek komunikacji elektronicznej.

W doktrynie prezentowane są dwa stanowiska w zakresie kwalifikacji adresów *e-mail* jako danych osobowych. Pierwsze stanowisko traktuje każdy adres *e-mail* jako dane osobowe, gdyż o kwalifikacji adresu poczty elektronicznej jako informacji o charakterze danych osobowych ma przesądzać obiektywna możliwość identyfikacji osoby, której ten adres dotyczy¹³. Zgodnie z drugim stanowiskiem za dane osobowe można uznać tylko te adresy *e-mail*, które zawierają w sobie jawne dane identyfikujące właściciela¹⁴.

Adres poczty elektronicznej może zostać uznany za dane osobowe, jednak im jest on ogólniejszy, tym możliwość na to jest mniejsza. Nie można uznać za dane osobowe (lub będzie to znacznie utrudnione) adresu, który nie pozwala na identyfikację osoby¹⁵. Jeżeli w adresie mailowym stosowany jest identyfikator – jak imię i nazwisko – albo też podmiot świadczący usługi w zakresie udostępniania skrzynek poczty elektronicznej zebrał przy zawieraniu umowy o świadczenie usług dane osobowe użytkownika, to adres poczty elektronicznej należy do kategorii danych osobowych. Co więcej, w sytuacji, gdy w adresie zawarte są kategorie informacji pozwalające na zidentyfikowanie właściciela adresu, tj. imię i nazwisko w połączeniu z domeną określającą nazwę firmy prawnej i fakt rejestracji domeny w Polsce (jak np. imię_nazwisko@firmaXYZ.pl), adres *e-mail* będzie spełniał kryteria danych osobowych¹⁶. Trzeba podkreślić, że istotna jest tu możliwość zidentyfikowania osoby. Podanie w adresie ogólnych informacji typu dział i domena firmy nie daje nam jeszcze możliwości ustalenia tożsamości konkretnej osoby spośród np. pracowników pracujących w danej firmie. Wszelkie niepowtarzalne identyfikatory też mogą być danymi osobowymi, o ile moż-

---

¹² Dz. U. Nr 144, poz. 1204 z późn. zm.

¹³ W. Zimny, *Czy adresy e-mailowe są danymi osobowymi?*, „Biuletyn Ochrona Informacji” 2002, nr 2, s. 8.

¹⁴ Zob. J. Ożegalska-Trybalska, *Adresy e-mailowe a dane osobowe*, „Biuletyn Administratorów Bezpieczeństwa Informacji”, grudzień 2001, s. 10–13.

¹⁵ M. Brzozowska, *op. cit.*, s. 36.

¹⁶ X. Konarski, *Internet i prawo w praktyce*, Warszawa 2002, s. 120.

liwiają ustalenie tożsamości osoby fizycznej¹⁷. Istnieje też pewna grupa adresów *e-mail*, które nie są danymi osobowymi. Takim przykładem są adresy przydzielane bezpłatnie, o ile ich treść nie pozwala na identyfikację właściciela (np. użyto pseudonimu), ale i brak jest możliwości ich identyfikacji na podstawie innych posiadanych informacji¹⁸.

Co więcej, w przypadku adresów *e-mail* możliwe jest oprócz prowadzenia korespondencji elektronicznej, także prowadzenie elektronicznego archiwum czy też elektronicznej książki adresowej. Jest to z punktu widzenia ochrony danych osobowych proces przetwarzania danych osobowych (np. zbieranie, utrwalanie, przechowywanie, opracowywanie, usuwanie itp.), zatem administrator danych osobowych jest zobowiązany do przestrzegania restrykcji prawnych w zakresie bezpiecznego przetwarzania danych osobowych.

Problematyka adresów IP dopiero od niedawna pojawia się w dyskusjach prawnych. Spowodowane to jest obowiązującym przekonaniem, iż w sieci zapewniona jest anonimowość działań, a wszelkie ruchy w cyberprzestrzeni są niezauważalne. Powstała zatem wątpliwość, czy za pomocą pewnych śladów w sieci można wskazać tożsamość określonej osoby i czy te ślady mogą zostać zakwalifikowane jako dane osobowe. Aby rozwiązać dylemat, czy adres IP należy traktować jako dane osobowe, konieczne jest przedstawienie chociaż pokrótce specyfiki samego adresu sieciowego IP.

Każde urządzenie bezpośrednio podpięte do Internetu posiada własny, unikalny, w danej chwili niepowtarzalny adres, zwany adresem sieciowym IP (*Internet Protocol*), który dla wygody zapisuje się w postaci czterech liczb od 0 do 255, oddzielonych kropkami¹⁹. Adres IP może być przypisany do jednego, jak i do wielu urządzeń, tworząc wówczas jeden publiczny adres IP, dlatego adres IP wskazuje na obszar, w którym można poszukiwać komputera. Adres IP jest przydzielany posiadaczowi modemu za każdym razem, kiedy chce się on połączyć z Internetem. Zapisuje się on automatycznie i jest automatycznie generowany. W praktyce rozróżnia się IP stałe i zmienne. Adres IP nie musi być przypisany użytkownikowi raz na zawsze, ale np. tylko na czas aktywności danego użytkownika w sieci. Wszelka aktywność danego komputera w sieci będzie więc związana z jego IP, który sprawdza się za pomocą bilingu wskazującego, jaki numer i kiedy łączył się z danym numerem umożliwiającym wejście do Internetu²⁰.

¹⁷ A. Drozd, *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz. Wzory pism i przepisy*, Warszawa 2008, s. 54.

¹⁸ X. Konarski, *op. cit.*, s. 120.

¹⁹ J. Petzel, *op. cit.*, s. 296.

²⁰ M. Brzozowska, *op. cit.*, s. 34.

Stosując się zatem do przesłanek wskazanych w art. 6 u.o.d.o. należy stwierdzić, że adres IP na pewno jest informacją, ale ustalenie, czy dotyczy on tylko osoby fizycznej i to takiej, którą można zidentyfikować, jest już problemowe. Identyfikuje on urządzenie typu komputer, telefon mobilny z połączeniem do Internetu itp., za pomocą którego użytkownik loguje się do Internetu. Takie założenie może przesądzić o tym, iż adres IP nie spełnia kryterium klasyfikacji jako dane osobowe. Z drugiej strony jednak poddając analizie przypadki i każdorazowo biorąc pod uwagę możliwości podmiotu, który tym numerem dysponuje, możliwe wydaje się zakwalifikowanie adresu IP jako danych osobowych. Dla przedsiębiorcy telekomunikacyjnego, który zawarł z określoną osobą fizyczną (znając jej imię i nazwisko, adres, numer dowodu osobistego itp.) umowę na dostarczenie usług telekomunikacyjnych, bez nadmiernych działań i środków możliwe jest powiązanie określonego numeru z konkretną osobą, której tożsamość jest wówczas w stanie ustalić. W tych okolicznościach adres IP będzie spełniał kryteria z art. 6 u.o.d.o. Dla przeciętnego użytkownika znajomość tylko numeru IP nie warunkuje poznania tożsamości określonej osoby fizycznej, podobnie jak dla moderatora forum, na które może zalogować się dosłownie każdy, używając prawdziwych lub fałszywych danych lub też nie podając ich wcale (ta wiedza pozwoli jedynie na przypisanie tego numeru IP konkretnemu dostawcy usług telekomunikacyjnych)²¹.

Analizując wytyczne z art. 6 u.o.d.o, można stwierdzić, iż danymi osobowymi są też takie dane, które pozwalają na określenie tożsamości konkretnej osoby, jak również na określenie jej tożsamości przy pewnym nakładzie kosztów, czasu lub działań. Opinia Grupy Roboczej ds. Ochrony Danych, powołanej przez Parlament Europejski i Radę Europejską, uznała literalnie adres IP za dane dotyczące osoby możliwej do zidentyfikowania, stwierdzając, że: „dostawcy usług internetowych oraz menedżerowie lokalnych sieci mogą, stosując rozsądne środki, zidentyfikować użytkowników Internetu, którym przypisali adresy IP, ponieważ systematycznie zapisują w plikach daty, czas trwania oraz dynamiczny adres IP (czyli ulegający zmianie po każdym zalogowaniu) przypisany danej osobie. To samo odnosi się do dostawców usług internetowych, którzy prowadzą rejestr (*logbook*) na serwerze http. Nie ma wątpliwości, że w takich przypadkach można mówić o danych osobowych w rozumieniu art. 2 Dyrektywy”²². W związku z powyższym jeśli adres IP jest na stałe lub na dłuższy okres przypisany do konkretnego urządzenia, które przypisane jest z kolei konkretnemu użytkownikowi, należy uznać, że stanowi on dane osobowe²³.

---

²¹ *Ibidem*, s. 35.

²² [online] http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2007/wp136_pl.pdf, stan z dn. 28.11.2017 r.

²³ [online] http://www.giodo.gov.pl/319/id_art/2258/j/pl/, stan z dn. 28.11.2017 r.

Możemy się jednak spotkać z sytuacjami, gdy jednoznaczne przypisanie adresu IP do konkretnej, zidentyfikowanej osoby nie jest praktycznie możliwe. Sytuacja taka może wystąpić np. w kawiarenkach internetowych, gdzie komputery udostępniane są klientom bez odnotowywania ich danych identyfikacyjnych. Są to jednak sytuacje wyjątkowe. W wielu przypadkach, nawet przy korzystaniu z komputera w kawiarence internetowej, wykorzystując dane zarejestrowane przez system nadzoru wizyjnego (monitoring) w zestawieniu z innymi danymi (np. dotyczących płatności przy użyciu karty kredytowej), możliwe jest zidentyfikowanie osoby korzystającej w danym czasie z konkretnego komputera.

Z uwagi na okoliczność, że definicja danych osobowych sformułowana w art. 2 dyrektywy 2002/58/WE pokrywa się z definicją podaną w ustawie o ochronie danych osobowych, adresy IP można uznać za dane osobowe. Należy jednak podkreślić, że adres IP będzie uznawany za dane osobowe jedynie wówczas, gdy podmiot przetwarzający adres IP ma jednocześnie dostęp do danych łączących adres IP z innymi danymi identyfikującymi osobę²⁴. Do czasu, gdy podmiot nie uzyska pewności, że sam nie jest w stanie łączyć adresu IP z innymi danymi identyfikującymi osobę, powinien zabezpieczać adres IP, tak jakby był on danymi osobowymi.

Szczególłą uwagę należy przywiązywać do zbiorów obejmujących adresy IP w sytuacji, gdy dochodzi do łączenia podmiotów mogących być administratorami danych osobowych. Może się bowiem okazać, że podmiot dotychczas niemogący łączyć adresu IP z innymi danymi identyfikacyjnymi, uzyskuje taką możliwość po połączeniu podmiotów. W tej sytuacji adresy IP, zbierane dotychczas jako dane niemieszczące się w pojęciu danych osobowych, staną się nimi w związku z potencjalną możliwością uzupełnienia ich o dane identyfikacyjne²⁵.

Podsumowując, można stwierdzić, że sam adres IP komputera nie wyczerpuje definicji danych osobowych, jednak w połączeniu z innymi informacjami umożliwiającymi konkretyzację danej osoby, należy go traktować jako dane osobowe, z wszelkimi prawnymi konsekwencjami.

W przypadku *nicków* bądź nazw użytkowników także powstają wątpliwości, czy należy je uznawać za dane osobowe. Obecnie ani w orzecznictwie, ani w literaturze nie zajęto jednoznacznego stanowiska w tej kwestii. „*Nick*” oznacza skrót (z ang. *nickname*, tj. pseudonim), jakim posługuje się dany użytkownik Internetu. Gdy zatem *nick* jest pseudonimem kojarzonym z daną osobą, którym posługuje się użytkownik stale (np. na innych portalach, gdzie właściciel *nicka* ujawnia swoją tożsamość), wtedy można uznać go za dane osobowe.

---

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*.

Także w sytuacji, gdy osoba użytkująca *nick* zdradzi swoją tożsamość i opublikuje swoje dane osobowe pod tym *nickiem*, wówczas stanie się on danymi osobowymi (dla administratora jest to trudna sytuacja, dlatego też większość z nich postępuje z *nickami* tak, jakby były danymi osobowymi)²⁶. W większości jednak przypadków *nick* nie będzie danymi osobowymi, gdyż osoby postronne – niebędące ani dostawcami usług, ani administratorami – nie będą miały możliwości poznania tożsamości osoby używającej danego *nicka*.

W kontekście nowych kategorii danych osobowych dyskusji poddana jest także klasyfikacja plików *cookies* jako danych osobowych²⁷. Pliki te wykorzystywane są do automatycznego rozpoznawania użytkownika w celu wygenerowania odpowiednio spersonalizowanej dla niego strony WWW²⁸. „*Cookies*” to małe pliki tekstowe, w których zapisywane są m. in. tzw. sesje, czyli dane pozwalające uwierzytelnić użytkownika na stronach danego serwisu²⁹ i zależnie od odwiedzanej strony umieszczane są na komputerze użytkownika, kiedy ten łączy się ze stroną WWW. Pliki *cookies* zawierają informacje wysyłane przez serwer do przeglądarki użytkownika. Zazwyczaj tak gromadzone dane nie są pokazywane przez maszynę użytkownikowi, choć są one zapisywane, śledzone i zatrzymywane na komputerze użytkownika i w jego przeglądarce; pliki te zawierają informacje jednoznacznie identyfikujące komputer użytkownika³⁰. Powszechnie pliki te pozwalają tworzyć profile użytkowników i są wykorzystywane w marketingu, a także przy zakupach *online* (dzięki nim strona może identyfikować użytkownika)³¹. Można je wyłączyć, jednak wtedy trzeba liczyć się z pewnymi trudnościami przy funkcjonowaniu strony.

Z punktu widzenia ochrony danych osobowych to właśnie ilość i jakość informacji zapisywana w plikach *cookies* pozwalać będzie na ustalenie tożsamości

---

²⁶ M. Brzozowska, *op. cit.*, s. 37.

²⁷ W dyrektywie 2002/58/WE dotyczącej przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej wskazano, że narzędzia typu *cookies*, jeśli są przeznaczone do prawnie dopuszczalnych celów, takich jak ułatwianie dostarczania usług w społeczeństwie informacyjnym, mogą być wykorzystywane pod warunkiem, że użytkownicy otrzymają dokładną i wyraźną informację, zgodnie z dyrektywą 95/46/WE o celu *cookies*.

²⁸ X. Konarski, *op. cit.*, s. 122.

²⁹ Przykładem może być poczta *e-mail*. W sytuacji, gdy użytkownik loguje się na niej, do jego przeglądarki przesyłane są autoryzacyjne pliki *cookies* zawierające zaszyfrowane dane na temat jego konta. Dzięki temu nie ma potrzeby i konieczności logowania się za każdym razem od początku.

³⁰ J. Kulesza, *op. cit.*, s. 128.

³¹ Odmianą plików *cookies* są pliki *flash cookies* zawarte w banerach wykonanych w technologii *flash* – występują w większości animacji czy tzw. wyskakujących okien. Te pliki od klasycznych *cookies* różnią się między innymi tym, że nie mogą być przeglądane, blokowane oraz kasowane przez użytkownika za pomocą mechanizmów dostępnych w przeglądarkach internetowych.

danego użytkownika³². Zgodnie z Opinią 1/2008 dotyczącą zagadnień ochrony danych osobowych związanych z wyszukiwarkami³³, pliki typu *cookies* mogą należeć do kategorii danych osobowych, na podstawie których możliwe będzie zidentyfikowanie osoby. Jednak, podobnie jak w przypadku adresów IP, uznanie tych informacji za dane osobowe będzie zależało od charakteru, sposobu i celu w jakim oraz okoliczności w jakich informacje są zbierane i wykorzystywane. Jeśli zatem pliki *cookies* zawierać będą informacje o charakterze danych osobowych, wówczas posługiwanie się techniką *cookies* będzie uznane za przetwarzanie danych. Jeśli pliki *cookies* będą jednak tylko umożliwiały identyfikację danego systemu teleinformatycznego, nie ma wówczas mowy o przetwarzaniu danych osobowych i posługiwaniu się informacjami o charakterze osobowym. Warunkiem stosowania plików *cookies* jest wiedza użytkownika o tym oprogramowaniu. Polski ustawodawca nie uzależnia posługiwania się tego typu oprogramowaniem od uzyskania zgody użytkownika³⁴.

Mając na uwadze powyższy podział tej nowej kategorii danych osobowych, warto pamiętać, iż cyfrowych danych nie można utożsamiać z pojęciem dokumentu elektronicznego. Zgodnie z art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne³⁵, dokumentem elektronicznym jest stanowiący odrębną całość znaczeniową zbiór danych uporządkowanych w określonej strukturze wewnętrznej i zapisany na informatycznym nośniku danych. Oznacza to, że jeżeli zapiszemy dane osobowe w pliku tekstowym, w bazie danych na dysku czy katalogu zawierającym pliki dotyczące jednej osoby, będzie to forma przetwarzania danych osobowych. Jeśli te dane będą zapisane i będzie je można traktować jako wyodrębniony zestaw danych, to mamy tu do czynienia z dokumentem elektronicznym. Jeśli natomiast dane nie są w ogóle zapisane na nośniku elektronicznym (np. w przypadku rozmowy na komunikatorach typu Skype, Gadu-Gadu lub dyskusji na czacie czy podczas wypełniania formularza rejestracyjnego na stronach WWW, dopóki formularz nie został zapisany i wysłany), nie ma mowy o istnieniu w tym przypadku dokumentu elektronicznego, ale dane te są danymi cyfrowymi³⁶. Nie każdy dokument elektroniczny zatem będzie danymi osobowymi w rozumieniu ustawy o ochronie danych osobowych, a nie każdy dokument elektroniczny będzie zawierał dane osobowe.

³² M. Brzozowska, *op. cit.*, s. 38.

³³ [online] http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2008/wp148_pl.pdf, stan z dn. 27.11.2017 r.

³⁴ M. Brzozowska, *op. cit.*, s. 39.

³⁵ Dz. U. Nr 64, poz. 565.

³⁶ M. Brzozowska, *op. cit.*, s. 31.

Biorąc pod uwagę wszystkie wymagane prawem cechy, które powinny spełniać informacje, by uzyskać miano danych osobowych oraz analizując różnorodne kategorie danych, wyodrębniające się stosunkowo niedawno wraz rozwojem nowoczesnych technologii i coraz częściej funkcjonujące w wirtualnej rzeczywistości, można zaryzykować twierdzenie, iż mamy do czynienia z prężnie rozwijającym się nowym rodzajem danych osobowych, które określiłabym mianem cyber-danych. Wykorzystanie różnorodnych systemów sterowania (oddziaływania) w procesach przetwarzania i przekazywania informacji, niezadko informacji o charakterze osobowym, znacząco wpływa na wyodrębnienie takiej kategorii danych. Współcześnie istniejąca definicja i postrzeganie danych osobowych stanowią podstawę do zrozumienia oraz dalszej analizy ogółu zagadnień ochrony danych osobowych. To jednak, biorąc pod uwagę obecny stan nauki, rozwój technologii oraz świadomość ludzką, jest niewystarczające. Nowoczesne technologie transmisji danych od dłuższego już czasu wymuszają nowe podejście do procesów przetwarzania i myślenia o danych, tak by móc w sposób adekwatny nadążyć za rozwijającą się rzeczywistością. Konieczna jest zatem redefinicja ujęcia danych osobowych oraz uwzględnienie, że w społeczeństwie informatycznym naturalnie kreują się nowe kategorie danych osobowych. Tu istotną rolę pełni organ ochrony danych osobowych, który ma za zadanie odkodować, dookreślić, upowszechnić wiedzę o nich w obrocie prawnym oraz poddać adekwatnej ochronie stosownie do ich specyfiki.

Literatura

1. J. Barta, R. Markiewicz, *Internet a prawo*, Kraków 1999.
2. M. Brzozowska, *Ochrona danych osobowych w sieci*, Wrocław 2013.
3. A. Drozd, *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz. Wzory pism i przepisy*, Warszawa 2008.
4. X. Konarski, *Internet i prawo w praktyce*, Warszawa 2002.
5. J. Kulesza, *Międzynarodowe prawo Internetu*, Poznań 2010.
6. A. Mednis, *U nas i gdzie indziej*, „Rzeczpospolita” z dnia 21 stycznia 1995 r.
7. J. Ożegalska-Trybalska, *Adresy e-mailowe a dane osobowe*, „Biuletyn Administratorów Bezpieczeństwa Informacji”, grudzień 2001.
8. J. Petzel, *Informatyka prawnicza. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 1999.
9. W. Zimny, *Czy adresy e-mailowe są danymi osobowymi?*, „Biuletyn Ochrona Informacji” 2002, nr 2.

Streszczenie

Cyber-dane osobowe jako dane osobowe nowej generacji

Wraz z rozwojem technologii, a zwłaszcza Internetu, w życie człowieka wkraczają coraz to nowsze narzędzia i możliwości w zakresie przetwarzania danych osobowych. Nowoczesne technologie transmisji danych od dłuższego już czasu wymuszają nowe podejście do procesów przetwarzania i myślenia o danych, tak by móc w sposób adekwatny nadążyć za rozwijającą się rzeczywistością. W obrębie zatem funkcjonującego dotychczas pojęcia danych osobowych konieczna jest redefinicja ujęcia danych osobowych oraz uwzględnienie, że w społeczeństwie informatycznym naturalnie kreuja się nowe kategorie danych osobowych, a obok „tradycyjnych” danych osobowych rozwija się nowa kategoria elektronicznych, cyfrowych danych osobowych.

Słowa kluczowe: dane osobowe, ochrona danych osobowych, elektroniczne dane osobowe, cyfrowe dane osobowe, Internet.

Summary

Personal cyber-data: a new generation of personal data

With the advancement of technology, especially on the Internet, human beings are entering new and more advanced tools and capabilities in the field of personal data processing. Modern data transmission technologies have for a long time been forcing a new approach to data processing and thinking, in order to be able to keep pace with the evolving reality. Within the framework of the existing concept of personal data, it is necessary to redefine the concept of personal data and to take into account that new categories of personal data are naturally created in the information society and, in addition to „traditional” personal data, a new category of electronic digital personal data is being developed.

Keywords: Personal data, personal data protection, electronic personal data, digital personal data, Internet.

